

de Bergrede

richtingwijzer voor het leven van een Christen

Van 7 tot 24 juni krijgen we op de weekdagen een continue lezing van het stuk uit het Matteüs-evangelie dat de Bergrede wordt genoemd. Het is zó'n centraal stuk uit die Bevrijdende Boodschap – het wordt ook wel de Grondwet van de Christenen genoemd – dat we het de moeite vonden om er wat meer nadruk op te leggen.

Hier vind je alvast een inleiding op het geheel. Vervolgens krijg je, zoals gebruikelijk, een dagelijks commentaar op het stuk dat die dag in de lezing is voorzien (en laten daarvoor dit keer even de feesten terzijde (H.Hart en Geboorte van Johannes de Doper)). Aan het eind brengen we nog eens alles samen.

Het begint meteen heel plechtig: “Toen Jezus al die mensen zag, ging hij de berg op en ging zitten. Zijn leerlingen kwamen om hem heen. Hij nam het woord en onderrichtte hen.”

De evangelist Matteüs, wellicht zelf een Joodse leraar, die voor een Joods publiek op een typisch Joodse manier schrijft, **schildert Jezus graag als een ... Joodse leraar**. En zo zien we Jezus hier aan het werk: Op een geschikte plaats, wat weg van de drukte, verzamelen zich de mensen rondom hem, hij gaat zitten, als op een cathedra, en houdt een toespraak, een leer-rede.

Het is niet zo waarschijnlijk dat Jezus deze rede letterlijk zo heeft uitgesproken. Daarvoor is hij een beetje te geconstrueerd én hij bevat ook te duidelijk allusies op situaties die de leerlingen pas later hebben meegemaakt (de vervolging). Matteüs wil er (zoals hij op nog andere plaatsen in zijn Evangelie doet) op een duidelijke en samenhangende manier het onderricht van Jezus in samenbrengen. En of hij er in geslaagd is!

Dat het gebeuren zich afspeelt op een berg, is niet toevallig en niet alleen ‘praktisch’. Matteüs bedoelt er ongetwijfeld een verwijzing mee naar wat er gebeurde op de berg Sinai, toen het Godsvolk weggetrokken was uit Egypte en ‘de 10 geboden’ meekreeg. De Bergrede begint met ‘de 8 Zaligheden’, maar als je preciezer telt, zijn het er 9 plus een besluit voor alle! **De Bergrede vervult dus dezelfde functie als de 10 Geboden: Ze willen een fundament leggen voor ‘een volk van God’:** mensen die samen-leven in naam van en op inspiratie van God.

Meestal spreken wij van ‘geboden’, maar een veel sprekender vertaling zou zijn: richtingwijzers. Het gaat helemaal niet over een ‘wet’ die afdwingbaar zou zijn of als een verplichting opgelegd wordt. Net integendeel! Ze worden ons aangereikt, geschonken, als een wég, een mogelijkheid – maar dan wel een mogelijkheid waarvan je de garantie hebt dat je bij Go(e)d uitkomt! Richtingwijzers dus, die ons uitnodigen te volgen.

Dat ‘volgen’ gebeurt in verschillende kringen – en dat mag blijkbaar. Die zijn al zichtbaar in ‘het verhaal’ zelf: Er is de binnenste kring van de leerlingen (de 12) en er is de veel grotere kring van “een grote menigte volgde hem” – en daartussen zie je zo gebeuren dat er allerlei ‘tussenkringen’ waren, én mensen die zich ‘dichter naar Jezus toe bewogen’. Die hele Bergrede is dan ook een uitnodiging ‘dichter bij Jezus’ te komen!

En wat ‘binnen in het verhaal’ duidelijk is, speelt zich ook af bij de lezers ervan, de ‘eerste lezers’, ten tijde van Matteüs (ca. 58 – 68) én de ‘tweede lezers’, wij dus! Matteüs had ze in zijn samengebrachte leer-rede van Jezus allemaal tegelijk op het oog. “Alle volken” worden uitgenodigd oor en hart naar Jezus’ boodschap te richten en steeds dichter hem te naderen.

De richting waarin die beweging loopt is dubbel: naar binnen en naar buiten.

Naar binnen: De richtingwijzer wijst ons een weg om steeds intiemer met Jezus te leven. Zó hecht dat we deel krijgen aan zijn buitenmaatse liefde. Veel van wat in de Bergrede staat doet ons de wenkbrauwen fronsen: is dat wel mogelijk? is dat niet overdreven? Tegelijk zien we in de rest van het Evangelie dat Jezus wel degelijk zo leeft. Het is dus mogelijk – zij het enkel vanuit een buitenmaatse liefde, een goddelijke liefde. Maar het is juist dáártoe dat wij uitgenodigd worden: steeds dichterbij te groeien (een leven lang) in díe radicale liefde.

Naar buiten: Die grote intimiteit betekent niet dat het een gesloten onderonsje zou zijn! Integendeel. Alle richtingwijzers wijzen de ándere kant op! De hechtheid aan Jezus kan en mag alleen inspiratie en krachtbron zijn om naar ánderen te gaan.

Jullie zijn het licht van de wereld.

Dáár, bij die anderen, in de wereld, de samen-leving, is het dat die buitenmaatse liefde beleefd moet worden. “Zo moet ook jullie licht stralen voor de mensen, opdat ze bij jullie de goede werken zien en jullie Vader in de hemelen grootmaken.”

de Bergrede in schema

Op de volgende pagina vind je het geheel van de Bergrede in schema gezet. Wij zijn (te) gewoon Evangelieteksten in kleine stukjes te lezen, waardoor we het groter geheel niet zien, en dus ook niet hoe een onderdeel daarin past en er betekenis door krijgt. Bij een fijn opgebouwde tekst als de Bergrede kan daardoor wel iets verloren gaan. Het kan dus goed zijn bij je lezing de komende weken regelmatig eens het schema er bij te nemen en te zien ‘waar we zitten’.

Aan het eind doen we zeker ook de suggestie dan eens de tekst in zijn geheel te lezen! Misschien wel als een toespraak (tot jezelf of een eventuele reële luisteraar) – zo duurt het maar 15 minuten! ... maar wel 15 minuten die een leven kunnen veranderen ...

Voor wie meer wil lezen

In onze bibliotheek zijn te vinden (en te ontlenuen):

SMIDT, P., *Ongehoord. Christen zijn volgens de Bergrede.*

DREWERMANN, EUG., *De Bergrede. Beelden van vervulling.*

WEREN, W., *Matteüs. Belichting van het Bijbelboek.*

VAN DEN BRINK, G. (RED.), *Studiebijbel Nieuwe Testament. Matteüs.*

Dat Matteüs Jezus' Bergrede bijzonder fijn opgebouwd heeft, wordt snel duidelijk als je het in schema zet. 'Meester Matteüs' onthult ons zo zijn 'bordschema' (wat Jezus natuurlijk niet had, daar op die berg) ☺.

En als er gezegd wordt dat de Bergrede de centrale boodschap van het Evangelie is, a.h.w. een samenvatting ervan, dan zien we in het schema meteen ook 'het hart van het hart' verschijnen: 'de beweging naar buiten' (de concrete werken), die cirkelen om het geheim van 'de beweging naar binnen' (het gebed, de intieme ontmoeting met Jezus). En 'het hart van het hart van het hart' blijkt te zijn ... het Onze Vader ...

